ӘЛ-ФАРАБИ атындағы
ҚАЗАҚ ҰЛТТЫҚ УНИВЕРСИТЕТІ

КАЗАХСКИЙ НАЦИОНАЛЬНЫЙ УНИВЕРСИТЕТ
имени АЛЬ-ФАРАБИ

«ЭКОНОМИКАНЫҢ ИННОВАЦИЯЛЫҚ ДАМУ НЕГІЗДЕРІ РЕТІНДЕ ҒЫЛЫМ, БІЛІМ БЕРУ ЖӘНЕ БИЗНЕС ИНТЕГРАЦИЯСЫ» атты 45-інші ғылыми-әдістемелік конференция МАТЕРИАЛДАРЫ

1-КІТАП

МАТЕРИАЛЫ 45-ой научно-методической конференции «ИНТЕГРАЦИЯ ОБРАЗОВАНИЯ, НАУКИ И БИЗНЕСА КАК ОСНОВА ИННОВАЦИОННОГО РАЗВИТИЯ ЭКОНОМИКИ»

КНИГА 1

АЛМАТЫ 2015

Булатбаева А.А. Технологии организации исследовательского обучения магистрантов....... 208

Жанабеков Ж.Ж., Тлеулесова А.М. Анализ результатов контроля знаний в условиях интегрированных образовательных программ.......... 210

Жусупова Г.Е., Султанова Н.А., Бажыкова К.Б. Преемственность образовательных дисциплин по специализации «Химия природных соединений» в рамках интеграции образования и науки.......... 212

Литвиненко Ю.А., Ескалиева Б.К., Бажыкова Г.Б., Бурашева Г.Ш. Интеграция образования и науки по специализации «Химия и технология природных соединений»......... 215

Матакова Р.Н., Злобина Е.В. Проблемы интеграции образования и науки при формировании новых образовательных программ по аналитической химии.......... 218

Сарсекеева Н.К. Специфика интегративного подхода в преподавании литературоведческих дисциплин в магистратуре.......... 221

Сейітнұр Ж.С., Тлеугабылова З.А. Білім және ғылым тоғысуының психологиялық мәселелері.......... 225

Смагулова Д.А., Бейсембаева Л.К., Танашева М.Р., Шенебекова Г.С. Формирования профессиональных умений и навыков студентов при интегрирования обучения и науки по общей и неорганической химии.......... 229

Сраилова Г.Т., Швецова Е.В., Аскарова З.А., Маркеева С.С. Междисциплинарная роль физиологии в процессе интеграции науки и образования.......... 232

Сатершинов Б., Молдахмет Б. Исламтануды оқытудың өзекті мәселелері.......... 235

Супугалиева Г.И., Мустафина А.К., Керімбекова Н.Н. Білім беру мен ғылымның интеграциясы аясындағы экономикалық пәндерді интерактивті оқыту негіздері.......... 238

Тасибеков Х.С., Наурызбаев М.К., Шалдыбаева А.М., Мусабекова А.А., Абилова М.У., Ефремов С.А. Опыт и перспективы реализации интегрированных образовательных программ «ХТНВ».......... 240

Таубаева Ш.Т., Кудайбергенова К.С. Внедрение достижений психолого-педагогической науки и практического опыта высшей школы в образовательный процесс.......... 243

Теменова Г.К., Садуова Ш.М., Назарова А.Ж. Білім мен ғылым тоғыстырылуында академиялық үтқырлық бағдарламасының маңызы («Түркітану» бағдарламасы негізінде)..... 247

Торманов Н.Т., Толеуханов С.Т. Білім, ғылым және іскерлікті ұштастырып мамандар дайындау жайлы ойлар.......... 250

Тулеуханов С.Т., Инюшин В.М., Швецова Е.В., Кулбаева М.С. Опыт использования проектно-ориентированных заданий по биофизике в рамках интеграции науки и образования.......... 252

Хасанов М.Ш., Петрова В.Ф., Джаамбаева Б.А., Баймуханова К.Х. Философия современного общества как интегральный курс социологических и политологических концепций общества.......... 255

Мынбаева А.К. Рефлексия опыта проектирования образовательных программ по педагогическим специальностям.......... 258

жания образования, организационно-технологических педагогических решений, методов ния, стиля взаимодействия со слушателями, качества системы контроля в вузе, вовлеченности ателей в образовательный процесс, общего «образовательного климата» вуза, характера практик жировок и др. В образовательной системе вуза, действующего на основе компетентностной ли обучения, как подчеркивают российские ученые [3, с.102-115], ключевым звеном в отовке выпускника того или иного уровня является оптимально построенная *системная* рация различных форм обучения.

Существующие гуманитарные науки предполагают изучение культурного пространства, кающего человека. Так, события в человеческом мире исследует история, взаимоотношения й – это область постижения социологии и психологии. Осмыслению бытия и историю еческой мудрости учит философия. Жизнь слова изучает филология, и её авторитет не ниже, начение педагогики, экономики или юриспруденции, о чем говорят признания «физиков» и арей». Филология связана с многовековыми традициями толкования разнообразных текстов, ыми, как утверждали в 20 веке структуралисты, могут быть названы многочисленные чные семиотические системы.

О филологии есть и красивые, меткие высказывания: «Филология есть служба понимания". а филолога состоит в том, чтобы истолковать содержание и смысл текста, дать максимально атное понимание текста. Сделав это, можно «понять другого человека» (и другую культуру, ю эпоху). Филолог - это как раз тот человек, который умеет анализировать, имеет собственное ие и способен найти золотую середину.

Филология безгранична. Д.С. Лихачев говорил: «*Филология... требует глубоких знаний не ко по истории языков, но и знаний реалий той или иной эпохи, эстетических представлений о времени, истории идей и т.п. Она вбирает в свой кругозор всю широту и глубину человеческого я, прежде всего бытия духовного*»[2, с.7]. Как отмечал С.С. Аверинцев, филолог совмещает в лингвиста, критика, историка гражданского быта, нравов и культуры, знатока других итарных, а при случае даже естественных наук – «всего, что в принципе может понадобиться роснения того или иного текста».

Напомним: слово *филология* означает любовь к слову, а первыми филологическими ессиями были: учитель риторики, толкователь текстов, переводчик, библиотекарь наконец. *Loquens* рассматривается сегодня как своего рода совокупность граней человека, домственных филологии: формально-демографических, социально-психологических, урно-антропологических, философско-мировоззренческих, когнитивных и коммуникативных, истических, ситуационно-поведенческих и др. Сам процесс Говорение/понимание атривается как деятельность человека по порождению и пониманию текста посредством языка, лизируются ситуации говорения/понимания (коммуникативно-речевые ситуации), их нность в ситуации социальной деятельности человека (эстетической, информационной, ой, деловой, бытовой и др.). Homo Loquens так или иначе учитывает и его ипостаси (автор, р, спичрайтер, читатель, слушатель и др.). Вероятно, поэтому филологический компонент ко представлен в российских государственных образовательных стандартах других альностей/направлений и в стандартах общего образования.

Литература

1. Венедиктова Т.Д. Новые профили словесности //Вестник Московского университета. Серия 9. Филология. 2004. .64-71.
2. Лихачев Д.С. О филологии. М.: Высшая школа, 1989.-207 с.
3. Голуб Г.Б., Фишман И.С., Фишман Л.И. Стандарты третьего поколения: чему учить и что проверять на выходе осы образования. 2010. № 3. С.102-115.

Ж.С. Сейітнұр, З.А. Тлеугабылова

БІЛІМ ЖӘНЕ ҒЫЛЫМ ТОҒЫСУЫНЫҢ ПСИХОЛОГИЯЛЫҚ МӘСЕЛЕЛЕРІ

Біздің елімізде білім мен ғылым тоғысуының дәстүрлі түрі жоғары оқу орындары болып ні белгілі. Ғалымдарымыз оқыту мен ғылыми зерттеуді қатар алып жүрді. Мұны бәріміз табиғи деп бағалайтынбыз. Оның интеграция деп аталатынын және өздеріміздің ғылым мен білімнің тырылған бағдарламаларын жүзеге асырып жатқандарымызды осы конференцияның арқасына жатырмыз. Сөйтсек, атқарған қызметімізге теориялық рефлексия, арнайы талдау жасамай-ақ

Лекции как в рамках обязательных, так и элективных дисциплин, призваны показать поиск филологией своего современного облика и статуса в сообществе наук, значимость филологического труда для человечества и отдельного человека, рассмотреть основные филологические понятия, а также принципы, логику и методы научного исследования в области филологии. Основные положения теоретической части курсов могут быть проиллюстрированы материалами достижений научных направлений и школ в филологии, жизни и деятельности выдающихся филологов, сведениями о важнейших открытиях в области филологии; фрагментами анализа фактического материала.

Семинары и самостоятельная работа должны помочь слушателям магистратуры выработать ответы на вопросы о специфике филологической деятельности и адекватном ей идеальном портрете филолога, «почувствовать» особенности филологических понятий и идей, освоить требования к научному исследованию в области филологии. Так, важное место на занятиях в магистратуре отводится обсуждению теоретической литературы по избранным проблемам филологии (например, работ или фрагментов из работ В.Гумбольдта, Ф.Де Соссюра, Л.Щербы, М.М. Бахтина, Ю.М. Лотмана, Г.Винокура, В.Виноградова, Ц.Тодорова, Ю.Степанова и др.) и решению практических задач (в особенности на занятиях, посвященных исследованию дискурса). Например, в числе элективных дисциплин в магистратуре по Специальности 6МО20500 –Филология (русский язык) значится дисциплина «Художественный дискурс литературы русского зарубежья».

Опорой данного курса является творчество крупнейших писателей и поэтов первой волны русской эмиграции – как мэтров различных течений Серебряного века, так и представителей «литературной молодежи». Знакомство с их творческим опытом становится базой для последующего изучения в рамках других дисциплин литературного наследия авторов, принадлежащих ко второй и третьей *волнам* русской эмиграции. Параллели между всеми тремя *волнами* позволяют высветить эволюционные аспекты в русской литературе в целом, установить характер творческих «перекличек». Необходимыми составляющими курса видятся соположение с классикой, а также выявление взаимосвязей с культурой метрополии советского периода, западноевропейской и американской литературами. Это позволяет представить эмигрантскую словесность как закономерный и плодотворный этап русского (и не только) литературного процесса в рамках его интеграции в мировую литературу.

Казахстанская система высшего образования должна соответствовать европейским стандартам в контексте Болонского процесса подготовки высококомпетентного специалиста, способного к непрерывному профессиональному самосовершенствованию и саморазвитию, обладающего теми информационно-познавательными компетенциями, которые бы позволили ему активно включиться в самостоятельную познавательную деятельность в вузе и способного активно использовать свои информационно-познавательные компетенции в послеобразовательной деятельности в целях непрерывного прогрессивно-творческого саморазвития.

Введение новых дисциплин всегда выдвигает ряд вопросов, и прежде всего это - вопрос о ее учебно-методическом обеспечении. В условиях отсутствия специальных учебных пособий по дисциплинам (ввиду короткого времени их фактической апробации профессорско-преподавательским составом) слушателям предлагается ряд источников из перечня основной и дополнительной литературы, прилагаемого к разработанным программам курсов. Безусловно, их содержание тесно соотнесено с такими традиционными учебными дисциплинами на бакалавриате как *Введение в языкознание*, *Введение в литературоведение*, или с курсами *Новые направления русского литературоведения/языкознания* в магистратуре. Это соотношение определяется, на наш взгляд, общефилологической направленностью и интегративным характером содержания филологических дисциплин, это всегда имеет место в реальной университетской практике преподавания. Поэтому при разработке кафедрами рабочих программ элективных дисциплин общефилологическая проблематика достаточно явно присутствует в них, не исключая конкретного наполнения того или иного контента. *Текст,* выступающий как исходная реальность и объект филологии, обретает ныне такие его «лики» как *источник, памятник, произведение, сообщение.*

Происходящая сегодня смена системы оценивания обучающихся (с традиционных оценок знания на оценку их стремления получить эти знания) способствует большей активности и самостоятельности слушателей. В новых условиях их «роль» заключается в том, чтобы в процессе работы под руководством преподавателя стать творческими личностями, способными самостоятельно приобретать знания, умения и навыки, формулировать проблемы и находить оптимальные пути их решения. При интерпретации оценок уровня освоения компетенций необходимо принимать во внимание, что их формирование является производной многих факторов:

практика барысында әжептәуір істер тындырған екенбіз. Бүгінде университетіміз үлкен өзгерістерді бастан өткізіп жатыр. Алайда күнделікті қарбалас осы қарқынды озгерістер мен үздіксіз жаңалықтар жайында ойлануға да мұрша бермейді. Егер бір сәтке кідіріс жасап іс - әрекеттеріміздерге мән берсек нені ұғынар едік?

Әуелі заңгерлер сияқты терминдерге, ұғымдарға оте мұқият қарауымыз қажет. Өйткені, олар зерттелетін құбылысты ғылыми талдап, оны терең түсіну үшін қолданатын біздің басты интелллектуалдық құралымыз. Қарап отырсақ, ғылыми әдебиеттер мен энциклопедияларда «интеграция» ұғымына берілген анықтамалар әр түрлі екен. Мысалы, Үлкен Энциклопедиялық создікте : «интеграция - латынша integratio - қалпына келтіру - толықтыру, integer – тұтас,бүтін) деген сөзден шыққанын және 1) жүйелердің жеке боліктері мен қызметтерінің байланыстылық күйін, ағзаның тұтастануын білдіретін ұғым және сондай - ақ осындай күйге әкелетін процесс. 2) ғылымдардың дифференциация процестерімен қатар болып жатқан жақындасуы мен байланыстары процестері [1]. Википедия бойынша, интеграция (латынша integratio — «бірігу») – бөліктердің тұтасқа бірігу процесі. Философиялық создікте : интеграция – өз нәтижесі тұтастық болып табылатын процесс немесе әрекет; біріктіру, қосылу, бірліктің қалпына келтірілуі [2].

Педагогика ғылымында алғашқылардың бірі болып интеграция ұғымына түсініктеме берген И.Д. Зверев пен В.Н. Максимова бойынша: «Интеграция дегеніміз ажырамас байланысқан, біртұтас, болінбейтін тұтастықты жасау процесі мен нәтижесі. Ол оқытуда әр түрлі пәндердің элементерін бір жинақталған курсқа (тақырыпқа, бағдарлама боліміне) бірігу жолымен жүзеге асады, әр түрлі пәндердің ғылыми ұғымдары мен әдістерінің жалпы ғылыми ұғымдар мен таным әдістеріне қосылуынан көрінеді.» [3]. Түбірі «интеграция» болып келетін сөзден туындаған «біріктірілген оқыту» (интегрированные обучение), «біріктірілген курс», бүгінгі конференцияның бір секциясының атында корініс тапкан білім беру мен ғылымның «тоғыстырылған білім беру бағдарламалары» сияқты терминдер кең қолданыста жүр. Адамдардың кобі интеграция дегенде әдетте оның бірігу, қосылу жағына басым назар аударады. Ал шын мәнінде ол жеке элементтердің тек қосылу процесі ғана емес, оның нәтижесі де болып табылады.

Соңғы жылдары жарық корген сөздіктерде интеграцияныц бұл жағы қамтылып отыр: «интеграция - жеке құрамдас боліктерге тән емес жаңа қасиеттер мен сапалар, белгілерге ие болатын бүтіндікті, тұтастықты алу процесі» [4,51 с.]. Ұғымды дәл түсініп алмасақ та үлкен проблемалар туындайды. «Интеграция» созіне семантикалық жағынан жақындау «синтез», «жүйе», «диффузия» (өзара кірігу, дендеп ену, кіру,таралу), «эклектика» (араластыру, жүйесіз қоспа) деген ұғымдар бар. Бұлардың ара- жігін ажырау да оте маңызды. Әйтпесе, интеграциямыз «псевдоинтеграция» немесе «квазиинтеграцияға» айналуы ғажап емес. Күні бүгіне дейін ғалымдардың арасында интеграцияны біртұтастықтың *қалыптасу* процесі дейтін топ пен интеграцияны тек нәтиже, онім деп қарастыруды жөн санайтын топтар бар. Бүгінде осы екі бағытты біріктіп интеграцияны әрі процесс әрі нәтиже деп санайтын үшінті топтағылардың қатары кобейіп келеді.

Ал енді «интеграция» терминін қазақ тілінде қалай аударып жүрміз? Мемлекеттік тіл дәрежесін иеленген соң қазақ тілі ғылыми тіл функциясын атқаруы тиіс. Сөздіктерде бұл терминнің негізінен біріктіру, бірігу, бірлесу, ықпалдастық, ықпалдау деген үлгілері кездеседі. Кейбір авторлар кірігу, тоғыстыру, қосылу, үйлесу деп те жатады. Түсіндірме сөздіктерде кобінесе экономикалық одақтардың құрылуы мен математикалық интеграл шығару, интеграл табу мағынасындағы түсіндірмелер жиі кездеседі. Біз қай нұсқаны алғанымыз дұрыс? Ол үшін біз интеграцияның семантикалық аумағын, даму кезеңдерін боліп жіктеуіміз керек. Жалпы интеграция неден басталады? Генетикалық сатының алғашқы баспалдағы- ол интеграцияның құрамдас боліктерінің не элементтерінің *өзара байланысы* болуы. Барлығы байланысқа түсуден басталады. Әр тараптан келіп бір- бірімен түйісуді қазақша *тоғысу* дейміз. Адамдардың кездесіп танысқаны сияқты. Өзара түсіністік орнайды. Ары қарай қатынас тереңдеп *озара әрекет* деңгейіне котеріледі. Әрекеттесу боліктердің (объекті не субъектінің) бір- біріне ықпалы барын, әсер етуін білдіреді. Өзара *кірігу* жүреді. Элементтердің, боліктердіц күйлерінде өзгеріс орын алады. Ақыр аяғында қорытынды кезең болып жаңа *тұтастықтың*, өнімнің дүниеге келуімен процесс бітеді. Бірлескен әрекеттің нәтижесінде жеке бөліктерге тән емес, бұрын болмаған *жаңақұрылым* түзіледі. Осы кезеңдерің бәрін қамтитын қазақ тілінде бір ұғым бар ма? Бәлкім, интеграцияны «ынтымақтастық» (кооперация) дейміз бе әлде биологиядан кірме соз ретінде «будандастыру», «жұптасу», саясаттанудағы «одақтасу», мәдениеттанудағы «диффузия» немесе ана тіліміздегі «құрамдасу» создерін аламыз ба, ойлануымыз керек. Өмірде интеграцияның жарқын үлгісі ретінде балалы отбасыны келтіруге болады.

Бүгінгі таңда еліміздің өз дамуындағы жаңа кезеңге өтуіне байланысты білім мен ғылымның арақатысы мәселесі озекті болуда. Қазақстан Республикасының 2011-2020 жылдарға арналған білімді

дамытудың мемлекеттік бағдарламасында білім мен ғылымың және өндірістің интеграциясына үлкен көңіл бөлінуде. Инновациялық экономикаға көшу білім мен ғылымның интеграция мәселесін оңтайлы шешудің жолдарын іздеуді талап етеді. Зерттеушілер білім мен ғылым интеграциясының әр түрлі үлгілерін (модель) бөліп көрсетеді. Бірақ олардың бәрі айналып келгенде қарама-карсы екі бағыттан бастау алады: не білімнен ғылымға немесе ғылымнан білімге қарай жылжу. Тарихи түрде бізде алғашқысы басым болатын. Жаңа заманға байланысты енді екі жақты қозғалыс орын алуда. Әрине ғылым мен білімнің дербес жүйе ретінде өз мақсаттары мен міндеттері, функциялар бар.

Параллель тұрғыда олар өмір сүре беруі мүмкін. Бірақ олардың тым алшақтығы екеуіне де зиян. Ғылым мен білімнің интеграциясы осыны болдырмауды көздейді. Интеграция барысында не ғылыми іс-әрекеттің немесе білім беру іс-әрекетінің басымдығы орын алады. Соған сәйкес, әлеуметтік құрылымдар функционалдық тұрғыда ғылыми-білімдік немесе білімі-ғылымдық болуы мүмкін. Қоғамдағы өзгерістер, нарықтық қатынас екі жүйеге де оңай тиген жоқ. Ғылыми зерттеу институттары үшін іргелі зерттеулерді қаржыландыру көзін табу, зияткерлік меншіктері мен технологияларын коммерцияландыру жолына түсу тек таза академиялық ғылыммен айналысуға мүмкіндік қалдырмаса, білім беру жүйесінде де нарықтық экономика айтарлықтай проблемалар тудырып отыр. Бұрыңғы кезеңдермен салыстырсақ, ғалымның да, педагогтың да қоғам алдындағы беделі, мәртебесі күрт түсіп кетті. Олардың басым бөлігі әлеуметтік тұрғыда табыс деңгейі бойынша жаңа кедейлер қатарына кіріп отыр. Соңғы девальвациядан кейін несиемен өмір сүріп жатқан қазақтың жас және орта буын ғылыми- педагогикалық кадрлары қайыршылық деңгейіне түсті десе де болады. Қоғамның жіктелуі білім беруде де жіктеліс тудырып отыр. Элиталық жоғары оқу орындары, ақылы қызмет көрсететін мектеп-гимназиялар дүниеге келді.

Қалың бұқараға арналған жай мектептердің түлектерінің грантқа түсуі қандай мәселе болса, қарапайым отбасының студентінің жұмысқа тұруы да сондай мәселе. Әлеуметтік мобильдік, әлеуметтік лифт жұмыс істемейді. Жеке меншік жоғары оқу орындары мен мемлекеттік ЖОО-да ақылы негізде оқитын топтардың болуы студенттердің жаңа контингентін алып келді. Мектептің бағдарламасын игере алмаған оқушылар университет қабырғасына келді. Бұл университет үшін табыс көзі болғанымен білім беру сапасын күрт түсуіне әкеп соқты. Педагог білім деңгейі төмен студентті оқыту мәселесіне тап келіп отыр. Жоғары мектептердегі ақылы бөлімдер мектеп бітіруші жастардың жұмыссыздығын тежеп әлеуметтік тұрақтылықты сақтауға жәрдемдескенімен шынайы білімнің, ғылыми ізденістің құнын кетірді. Еңбек нарығындағы күрделі жағдай қазақ жастарының экстремистік пиғылға тез берілуге итермелеуде. Діни терроризм мен экстремизм мәселесі жастар арасында өткір екендігін БАҚ бәріміз хабардармыз.

Ғылым мен білімнің интеграциясына байланысты туындайтын тағы бір мәселе: білім мазмұнына ғылыми жетістіктерден нені қосу керек? Дидактиканың нені оқытамыз дейтін негізгі сұрағы қайтадан көкейкесті болуда. Ғылымның ең соңғы жетістіктері кәсіби білім беруде өте маңызды екендігі белгілі. Әрине, психологиялық тұрғыда әркім өзі білетінді білім мазмұнына қосқысы келетіні табиғи жай. Білім стандарттары мазмұнына ұлттық мүддеге сәйкес келмесе де өз пәндері мен арнайы курстарын қосу үшін профессорлық-оқытушылық құрам арасында тартыстар жүруде. Бүгінгі геосаяси текетірес пен жаһандану жағдайында білім беру функциясы өзінің тар деңгейінен шығып ұлттық қауіпсіздікті қамтамсыз ететін факторға айналып отыр.

Американдықтар «ұлттық қауіпсіздік» пен «ұлттық білім беру» арасына теңдік белгісін қояды екен. Олар егер білім сапасы мен мазмұны өзге ұлт тарапынан анықталып, еріксіз мәжбүр етілетін болса бұл әскери әрекет деп бағалануға тиіс деп саналады. Білім мазмұнындағы ұлттық бөлік пен жалпы адамзаттық бөлік арасындағы ара қатынас назардан тыс қалмау керек. Психология мамандығына қатысты жаңа оқу жоспарлары мен бағдарламаларды жасауда қазақстандық мазмұнды мүлде алып тастаудың, сөйтіп педагогика ғылымындағы «мәдениетке сай» принципін өрескел бұзудың қаншалықты қажеттілігі бар? Жаңа бағдарламалардың мақсаты мәңгүрт ұрпақ, мәңгүр маман даярлау ма? Сондай-ақ, өткен тарихымызда өзін ақтаған білім беру тәжірибелерін мүлдем жоққа шығару қаншалықты дұрыс? Көрші конфуцилық менталитеттегі Қытайда кез келген жаңа нәрсе кез келген ескіден нашар делінеді, ал бүгінгі білім саласында кез келген жаңа нәрсе күні бұрын ескіден артық деп бағаланады. Инновация дегеніміз жаңа мен ескінің диалектикалық бірлігі екендігін естен шығарып аламыз. Білім жүйесіндегі сабақтастықты сақтамау бүгінгі таңдағы елеулі қауіп-қатердің бірі. Жаһандану жағдайында бізге шет елге кетіп қалатын емес өз отанына адал қызмет етуге даяр патриот мамандардың болғаны қажет. Әйтпесе шетелдік университеттердің бағдарламаларын дүниетанымдық астарына үңілмей, оның мәнін түсінбей соқыр еліктеп құр көшіріп алып жатқандардың қылығын қалай бағалаймыз? Батыстағыдай тәрбие - отбасы мен жеке студенттің шаруасы, ал ең бастысы - оларды интеллектуалдық тұрғыда дамыту десек онда әңгіме бөлек. Алайда

біздің мемлекеттік білім стандарттарында тұлғаның рухани - адамгершілік дамуы да көзделген ғой. Әл-Фараби бабамыз айтқандай, тәрбиесіз білім беру қауіпті екендігін ескермейтін болсақ, онда талантты жастардың, ақылды милардың шетелге кетуіне өзіміз негіз қалап береміз. Позитивистер мен сциентистер ғылымды имандылық пен адамгершілік тұрғысынан бейтарап объективті дүние деп есептесе де, отандық педагогтар ешқашан тәрбие аспектісін оқытудан бөле-жара қарастырмаған. Постнеклассикалық кезеңде тұрған ғылымда аксиологиялық аспектіні жоққа шығармайды.

Ғылым мен білімнің ұштасуы орын алатын кәсіби оқытудың бір түрі - өндірістік және педагогикалық тәжірибе. Студенттер мен магистранттар тарапынан педагогикалық тәжірибеден өту барысында жиі ұшырасқан көзқарастар, ұстанымдардың бірі төмендегідей болды: олар үшін оқытудан оңай еш нәрсе жоқ сияқты. Студенттердің пікірінше, оқыту теориясын, педагогика мен психологияның зерттеулерінс, яғни, ғылыми негіздерге сүйенбей-ақ және педагогикалық процесті саналы ұғынбай да батыл оқыта беруге болады. Өйткені, әр адамның жеке өз басынан өткізген оқып-үйрену тәжирбесі, тұлғалық білімі бар. Әдетте ауызекі тілде де сабақ «беріп» немесе «өткізіп» келдік деп айтатынымыз рас. Мұндай да тұлғаның дамуы маңызды емес секілді. Оқу бағдарламасы оқушыға бейімделу керек пе, әлде оқушы бағдарламаға бағыну керек пе? -деген сауалға әдеттс тәжірибелі педагог әдістемелік ұстаным шеңберінен, ережеден шықпағаны дұрыс деп үйретеміз. Алайда, студенттер педант, формалист оқытушыны, әрі жылдар бойы қалыптасқан дағдылы әдістемелік ережені, тәртіпті сақтайтындарды ұната бермейді. Қасаң үлгіден шықпайтын жандар деген бағалар беріліп жатады. Жалпы білім беруде әмбебап рецепт жоқ. Тек бір ғана керемет әдісті қолдануға болмайды. Жиі жарнамаланатын белсенді оқыту түрлерінің өзі кейде жүйелілік пен білімді бекіту, пысықтау жағына көңіл бөле бермейді. Қоғамның талабы өзгерген сайын оқытудың мазмұны өзгеріп отыруы заңдылық. Мәселен, жаңа парадигмаға сай бүгінде оқыту мақсаты өзгерді. Енді ол құрғақ білім емес, құзыреттілік болған соң студенттер теориясыз бірден практикаға көшкенді қалайды. Олар тарапынан мамандыққа қатысы жоқ жалпы білім беретін пәндер неменеге керек дегенді жиі естиміз. Университеттің кәсіби білімді ғана емес, тұлғаны дамытатын пәндерді де оқыту қажеттігінің маңызын түсіндіруге тура келеді. Алайда түпкілікті нандырып көзін жеткіздік деп айта алмас едік. Педагогикалық психологиядағы оқыту дамуды ілгері сүйрейтіні, яғни жақын даму аймағы түсінігінің (Л.С. Выготский) өміршеңдігі практикада өзін дәлеледеді.

Тағы бір көңіл аударар үрдіс: қазір терең білім керек емес, практикада нақты қолданылатын дағды, машық болса жеткілікті деп санайтындар студент қана емес педагогтар арасында да жиі кездесін тұрады. Өйткені, нарық заманында таза білімнің құны түсіп, басты орынға адаммен тіл табысу, әлеуметтік құзыреттілік, тұлғаның жеке қасиеттері алға шығып отыр. Бәрі прагматик болып алды. Оңай жолмен тез нәтижеге жетуге ұмтылады. Магистратураға бакалавриатты үздік бітірген, ғылымға бейімі бар қабілетті студент емес, пысық не қазығы мықты адам ғана түсетін заман болды. Былтыр өзім куратор-эдвайзер болған топтың түлектері әділеттіліктің жоқтығын бетіме басты. Докторантураға да кілең мықтылар келді деп те айта алмайсың. Утилитаризм ғылым алдындағы академиялық адалдықты жуып шайып жіберді. Мүлдем түңілмесек те ғылымнан көңілдің қайтқаны анық. Жалпы қоғамда ахуал қандай болса ғылымда сондай болады екен. Жүйелілік байланыстар деген осы. Ғылымның мұраты оқулықтарда жазылғандай ақиқатты іздеу емес екендігін өмірдің өзі көрсетіп отыр.

Отандық ғалымдар үшін білім мен ғылым интеграциясының мазмұны, әдіснамасы мен әдістемесі мәселелерін арнайы зерттеу қажеттігі туып отыр. Ғылыми техникалық өрлеудің қарқыны жоғары боғандықтан білім мазмұнын жүйелі түрде жаңартып отыру керек. Бірақ мұнда маңызын жоймаған ескі білім мен келешегі зор жаңа білім арасындағы арасалмақты дұрыс айыра білу қажет. Өзгерістерді дер кезінде аңғарып отыру үшін де білім мазмұнын жоспарлау мен болжау жүйесін ғылыми негізге қою керек. Ақпарттың көлемі ұдайы артып отырған жағдайда оны жай ғана жинау, сынсыз ұсыну оқушының дұрыс бағыттан адастыруы мүмкін.

Студенттер ақпарат ұғымы мен білім түсінігін шатастырып алған тәрізді. Одан керектісін іріктеп алу оңай емес. Демек, ғылым мен білімнің интеграциясының инновациялық түрлерін енгізу маңызды. Екі жүйенің бірігуі тек позитивті нәтиже береді деп санау қателік боп табылады. Жағымсыз, теріс нәтижелердің де болып қалу мүмкіндігін ойдан шығармауымыз керек. Мұндай да кері байланысты ескерудің, ұдайы мониторинг жасап отырудың маңызы үлкен. Оның үстіне ғылым мен білім жүйелері тең әріптес емес. Заманауи ғылым әрдайым білім беруден озық болып келеді. Бейнелеп айтсақ, ғылым алда жүретін ер адам, авангард ролінде, ал білім сақтауға, консервациялауға бағытталған әйелдік негіз тәрізді. Әрине екеуінің де өзіне ғана тән өз шаруасы бар.

Сондай-ақ ортақ жақтары да бар. Басты мәселе әркімнің өз рөлін дұрыс түсінуінде. Ғылым да, білім беру саласы да ішкі және сыртқы факторларға тәуелді, детерминделінген процестер. Негізінен

мемлекет пен қоғамның сұранысына басымдық беріледі. Бірақ бұл ғалымның, оқытушының проблемасы оның жеке басының ғана проблемасы дегенді білдірмейді. Кейде оқыту мен ғылыми шығармашылықты қатар алып жүру мүмкін болмай калады. Психологиялық тұрғыда, бұлар екі түрлі іс -әрекет болғандықтан сапаға қатысты елеулі шығындар, жоғалтулар орын алып тұрады. Не беріліп ғылыммен алаңсыз айналыс, болмаса оқытушылыққа басым уақытыңды жұмсауға тура келеді. Оқу жүктемесінің көлемі де мұндайда маңызды рол алады. Оған көңілі толған адамдарды өте сирек кездестірдім.

Білім мен ғылымның интеграциясы жоғары оқу орындарындағы адам капиталын тиімді пайдалануға тығыз байланысты. Ол үшін біздің санамызда, ойлауымызда өзгерістер жүруі тиіс. Ғылым мен білім субъектісі болу үшін саналылық принципінің ерекше маңызы бар. Адам атқарып жатқан қызметінің миссиясын, мақсатын, мәнін түсінбесе ол көзін жұмып соқыр жұмыс істегендей болады. Демек, оқытушылардың білім мен ғылым интеграциясындағы оз рөлін түсінуі оған психологиялық даярлық күйін жоғарлатады. Университет басшылығының көздеген мақсатын қатардағы оқытушыға дейін толық ұғынған жағдайда ғана олардың білім мен ғылым интеграциясы субъектісіне айналу процесі жүреді.

Қорыта айтсақ, ғылым мен білім интеграциясы тек лауазымдық немесе кәсіби борыш, міндет болғандықтан ғана айналысуға мәжбүр санаулы адамдардың, шектеулі топтың ісі ғана емес күллі университет ұжымның ортақ ісі болғанда ғана өз жемісін бере бастайды. Дана халықмыз айтқандай, ақылдасып пішкен тоң келте болмас. Жоғардағылар томендегілердің пікіріне анда-санда болса да құлақ асқаны жон болар еді.

Әдебиеттер

1. Большой энциклопедический словарь / Гл. ред. А. М. Прохоров. Изд. 2-е, перераб. и доп. М.; СПб., 2000.- 1632 с.
2. Философский энциклопедический словарь, 1997: с. 181
3. Зверев И.Д., Максимова В.Н. Межпредметные связи в связи в современной школе- М.: Педагогика. - 1981. - 195 с
4. Современный образовательный процесс, основные понятия и термины, авт.-сост. М. Ю. Олешков, В. М. Уваров, 2006 , с. 284

Д.А. Смагулова, Л.К. Бейсембаева, М.Р. Танашева, Г.С. Шенебекова

ФОРМИРОВАНИЯ ПРОФЕССИОНАЛЬНЫХ УМЕНИЙ И НАВЫКОВ СТУДЕНТОВ ПРИ ИНТЕГРИРОВАНИЯ ОБУЧЕНИЯ И НАУКИ ПО ОБЩЕЙ И НЕОРГАНИЧЕСКОЙ ХИМИИ

Современное производство с быстрой сменой технических решений и технологий выдвигает перед системой профессионального образования в качестве приоритетов развитие у студентов профессиональной мобильности, творческого мышления и умения самостоятельно решать принципиально новые производственные задачи, формирование у них готовности к постоянному совершенствованию в области избранной профессиональной деятельности. Помимо качеств профессиональной компетентности будущие инженеры должны отличатся широтой профиля подготовки, владеть информационными и обладать предпринимательскими, коммерческими и другими навыками. Студенты технологи не должны замыкаться в узко- технической специальности, должны овладевать передовыми научно-естественными знаниями и умениями, обладать интуитивным предвидением видеть будущие направления развития естественно-научных и технических наук. Итоговой целью подготовки инженера в вузах является формирование профессиональной готовности будущих технологов к непрерывному профессиональному развитию путем интеграции естественно-научных и технических знаний.

В настоящее время основной задачей обучения является - активизация учебно-воспитательного процесса, сохранив его эффективность путем передачи творческих функций и педагогу и обучаемому - реально активному участнику процесса обучения.

На наш взгляд, система образования, нравственная функция которой на современном этапе состоит в том, чтобы обогатить ее гуманитарной культурой, должна целенаправленно продвигаться по пути собственной технологизации, чтобы сократить свое отставание от технического прогресса.

Поскольку основной целью процесса обучения является создание организованного, преднамеренного и целенаправленного влияния на формирование личности с заданными качествами, то его нужно правильно организовать.

Химия является наукой о процессах взаимодействия веществ в наиболее распространенной (атомно-молекулярной) форме. Важность и значения химии определяется той ролью, которую